

**FRIES
VERZETS
MUSEUM**

**De oorlog
is er elke
dag**

Serie: Verhalen kind in oorlog

Tekst: Bauke Boersma en Auke Zeldenrust

Onderzoek: Mariska de Boer en Hans Groeneweg

Redactie: Hans Groeneweg

Vormgeving: Richard Bos

© 2015, Fries Verzetsmuseum, Leeuwarden

STAMPENDE LAARZEN

Het is 29 maart 1945, vijf uur in de ochtend. Het geluid van stampende laarzen klinkt door het huis van de familie Dijkstra in Terzool. Durk Dijkstra (29) wordt opgepakt door leden van de Sicherheitsdienst (SD), een Duitse organisatie die zich bezighoudt met het opsporen van verzetsmensen. Zijn zwangere vrouw Freeke Grietje en de twee kinderen Tineke en Ineke blijven alleen achter.

Gezicht op Terzool, de woonplaats van de familie Dijkstra.

Durk Dijkstra bij zijn groentekar.

Tineke en Ineke zijn erg jong en beseffen daarom niet dat hun vader in het verzet zit. Ze denken dat 'heit', die groenteman is, in zijn kar alleen maar appels en sla vervoert. Maar Durk Dijkstra vult de groentekar ook met wapens voor het verzet. Wapens die door geallieerde vliegtuigen in de weilanden zijn gedropt. Dit gaat goed, totdat hij wordt verraden en opgepakt.

NIETS TE VIEREN

Durk Dijkstra wordt op 6 april 1945, vlak voor de bevrijding, samen met vier anderen in Gaasterland door de Duitsers doodgeschoten. Als Friesland ruim een week later de bevrijding viert, is het geen feest bij de familie Dijkstra. Het verdriet bij de familie is groot, er valt niets te vieren.

Durk Dijkstra, 26 april
1915 - 6 april 1945.

DE OORLOG IS ER ELKE DAG

De dood van Durk Dijkstra tekent het leven van de familie. Moeder Freeke mist haar man en staat nu alleen in de taak haar kinderen op te voeden. Tineke en Ineke missen hun vader. Durkje Freeke wordt na de oorlog geboren, zonder haar vader ooit gekend te hebben. Tot op de dag van vandaag proberen de drie kinderen, sinds 7 maart 2013 zonder hun moeder, om te gaan met de dood van hun vader. Elk op hun eigen manier. In de woorden van Ineke: 'De oorlog is er elke dag.'

Naoorlogse foto van Freeke Dijkstra en haar drie kinderen.

ONZEKERHEID

Lange tijd verkeert Freeke Grietje Dijkstra in onzekerheid over wat er met haar man is gebeurd. Sinds zijn arrestatie in maart 1945 heeft ze niks meer van Durk vernomen. Ze is zwanger van hun derde kind. Als het meisje geboren is, wordt ze vernoemd naar vader en moeder: Durkje Freeke. 'In afwachting van het lot van mijn man', zo staat op het geboortekaartje te lezen. Na een jaar is er nog steeds geen duidelijkheid. Ten einde raad vraagt Freeke Dijkstra in augustus 1946 in een brief aan prins Bernhard om hulp. De prins geeft opdracht tot een onderzoek. Twee maanden later leidt het spoor naar de SD'er Nitsch die op dat moment voor oorlogsmisdaden gevangen zit. Op 16 oktober wijst Nitsch, die zelf heeft Deelgenomen aan het vuurpeloton, de executieplek aan. Met behulp van prikketjes worden vijf lichamen gevonden, waaronder het stoffelijk overschot van Durk Dijkstra.

Brief van Prins Bernhard aan Freeke Dijkstra, 27 augustus 1946.

DE EXECUTIE

Nitsch doet ook zijn verslag van de executie. Hieruit blijkt dat de SD'ers de executieplek zorgvuldig uitkiezen, ver van de bewoonde wereld. Op de Zandvoorderhoek, aan het IJsselmeer bij Nijemirdum, graven ze een kuil. Nog diezelfde dag worden de vijf arres-

tanten, onder wie Durk Dijkstra, in een gesloten vrachtwagen naar deze plek gebracht.

Ze moeten op de rand van de kuil gaan staan en krijgen van SD-commandant Ströbel te horen dat ze wegens verzetsdaaden ter dood zijn veroordeeld. De verzetsmensen krijgen tien minuten om zich op de dood voor te bereiden. Die tijd brengen ze biddend door. Dan klinkt een salvo uit pistolen en machiegnegeweren.

Na een tijd van onzekerheid, weten wij nu, dat den 6den April '45 uit het leven is weggerukt op den leeftijd van bijna 30 jaar mijn geliefde man en onze liefhebbende vader, zoon, broeder en oom
Durk Dijkstra.
Wij troosten ons met de wetenschap, dat hij mocht ingaan in Gods Vaderhuis.
F. G. Dijkstra-Bouwman
Fam. W. Dijkstra, Terzool. Fam. Bouwman, Kleinzand, Sneek.
De herbegrav. zal plaats vinden Woensdag 23 Oct. '46, nam. 1 uur te Terzool.
Terzool 5, 18 Oct. 1946.

Overlijdensadvertentie, 18 oktober 1946.

DE VOGELS ZINGEN

Monument Zandvoorderhoek, aan de IJsselmeerkust bij Nijemirdum.

De plek waar Durk is doodgeschoten, maakt nog altijd veel los bij de familie. Volgens Freeke Grietje ging ‘hier de hemel voor haar man open’. Ineke spreekt van een ‘koude griezelige plaats’. Tineke hoort op de executieplek de vogels zingen, ‘waarschijnlijk het laatste geluid dat mijn vader en de andere vier mannen hoorden voor hun executie’.

LEVEND VERLEDEN

Het speelt niet meer in onze harten,
tijd en afstand, grote brug.
Te ver, te gruwelijk, iemand anders,
ergens anders, lang terug

Maar in 1 minuut stilte,
schreeuwen stemmen uit 't verleden.
Klinken kreten uit de toekomst,
spreken stemmen van het heden.

1 minuut stilte,
als zout in open wonden,
Wordt eventjes teruggedacht,
wordt eindelijk rust gevonden.

Die ene minuut stilte,
je zwijgt in alle talen,
komt even het gevoel terug,
dan leven de verhalen.

In die minuut stilte,
dan komt het verleden vrij.

Tijd en afstand overwonnen,
dus toch heel even zo dichtbij.

Gedicht van Tom, Liz, Eelco, Sander en Pietrijna, leerlingen De
Stapstien, uitgesproken tijdens de herdenking bij het monument
op 5 april 2013.

De Stapstien adopteerde het monument in het kader van de actie
Adopteer een Monument.

Monument Zandvoerderhoek, aan de IJsselmeerkust bij Nijemirdum.

TERZOOOL

Ook in Terzool wordt Durk Dijkstra herdacht. Op de begraafplaats bij de kerk ligt Durk begraven, bij zijn graf staat een herdenkingsmonument 'Gevallen in de strijd tegen onrecht en slavernij, op dat wij voor recht en vrijheid waken'. In Terzool is ook een Durk Dijkstrastrjitte.

FRIES VERZETS MUSEUM

Fries Verzetsmuseum, Wilhelminaplein 92, 8911 BS Leeuwarden

T: 058 255 55 00, E: info@friesverzetsmuseum.nl, www.friesverzetsmuseum.nl